

Jurjen Beumer

1.

Wisten wij veel, een kerk was een gebouw met enorme rijen banken, een orgel ergens hoog verstopt en een preekstoel op ooghoogte voor iedereen. Binnenkomende mensen die aanschoven en tegen de ruggen keken van degenen in de bank voor hen, in de winter als het koud was, zag je alleen maar ingekraagde mannen en vrouwen voor je. Vaak zal het nog zo zijn. De opstelling straalt individualiteit uit in plaats van gemeenschap, de inrichting neigt naar privé en lijkt elke intimiteit te weren. Als de ernstige en stemmig geklede heren (en daarna ook dames) binnen getreden zijn begon het gewijde uur. Als jongetje al, ingeklemd tussen mijn vader en moeder, voelde ik mij wat unheimisch. Ik zag veel mensen om me heen, maar miste ik de gemeenschap? Dat je er sámen was en dat je sámen ergens voor stond, dat je sámen ook kon lachen en dat daarmee de zwaarte van 'zonde en genade' zachter werd gemaakt. Ach nee, er is geen wrok, alleen verbazing en soms opwinding dat het er nog zo aan toe gaat.

2.

Het was eind zestiger jaren toen ik voor het eerst naar Taizé in het Franse Bourgondische land trok. Het was nog een kleine communautiteit (gemeenschap!). Alles was hier anders, nieuw en verfrissend voor mijn reisgenoten en mij, een lente in het kerkelijk landschap. De vormgeving en inrichting alleen al. Geen banken-zee, maar op de grond zittend rond de broeders in het midden van de kerk, ervoer ik gemeenschap en samenzijn. Dit werd verstrekt door de eenvoudige liturgie, met melodieën die later de hele wereld over zouden gaan. In het centrum die kleine man vol charisma, de stichter van Taizé, broeder Roger Schütz, geboren op 12 mei 1915. Vele jaren ben ik elk jaar gegaan, één van de broeders werd mijn geestelijk begeleider. Hoewel ik er ook hele lange periodes niet ben geweest, durf ik terugkijkend te zeggen, dat onder andere de spiritualiteit van Taizé mij 'voor het geloof' heeft bewaard. Ik zeg dit stamelend en niet uit volle borst, 'gelooven' blijft immers een kwetsbare zaak. Ook geeft het aan dat 'gelooven' niet zonder voeding kan en meestal zijn het concrete mensen die je wegwijzen maken en je richting geven, mensen die je de gemeenschap leren. Broeder Roger was één van hen.

3.

Kenmerkend voor de vieringen in Taizé zijn de lange stiltes. Het is een reinigende stilte, niet een stilte waarvan je gaat slikken of schuiven, nee, echte stilte maakt je leeg van binnen. Je ziel of je hart dat door duizend en één dingen bezét wordt gehouden ontvangt ruimte. Als dan na de stilte een woord valt, een gebedswoord of een bijbelwoord, dan valt dat woord in die stille ruimte binnen in je, de stilte heeft vruchtbare teelaarde in jou gelegd, je bent ontvankelijk geworden om de goede woorden van God in je te laten kiemen.

Nu weet ik wel, dat een gewone wijk- of parochiekerk geen klooster, communautiteit of abdij is. Maar toch denk ik dat de kern van datgene wat in een klooster plaats vindt niet gemist kan worden in een gewone kerk(dienst). Wat is dat dan? Misschien precies datgene waaromheen ons geloofsleven cirkelt, gemeenschap. Gemeenschap (communio) met Degene die ons het leven schonk, die ons het Leven gaf, Christus zelf. De dagelijkse stille omgang met zijn woorden van liefde, je warmend aan elkaar en je inzet voor een wereld die op zoveel plaatsen uit elkaar dreigt te vallen.

Honderdduizenden jonge mensen vonden en vinden deze solidaire nabijheid in Taizé. Als ze weer thuis zijn branden de woorden van frère Roger in hun hart en kunnen ze doorgaan met gemeenschap stichten, in de kerk en in de hele menselijke gemeenschap.

Christus Jezus, U was altijd in mij en ik wist het niet.

U was er, en ik zocht U niet.

*Toen ik U ontdekte, brandde ik van verlangen
dat U alles voor mij zou zijn in mijn leven.*

*In mij ontvlamde een vuur.
Maar hoe vaak vergat ik U weer.
En U bleef mij liefhebben. (tekst van frère Roger)*

4.

Het is dinsdag 16 augustus 2005, een volle kerk tijdens de avonddienst. Zoals altijd en drie keer per dag klonken de liederen en gebeden, knielden, zaten of lagen de duizenden jonge mensen in stilte, hun levens mengend met de goede boodschap van het evangelie. Een gestoorde, jonge vrouw dringt brutaal naar voren en steekt met een mes in op de fragiele, oude man in zijn witte kleed, frère Roger sterft. Hij is 91 jaar geworden. Een schok gaat door de hele wereld. Er is verbijstering over de gewelddadige moord op deze nobele vreedestichter. In Frankrijk vertoevend krijg ik een smsje van een bekende, 'frère Roger is doodgestoken!' Ik voel een diep verdriet, voor mij is een oriëntatiepunt op deze woelige aarde weggevallen. Een man die ons de gemeenschap leerde, een voorganger die steeds opnieuw preekte én voor-leefde dat Christus een bliksemschicht van liefde is in onze vaak donkere bestaan. Ik zal hem missen, maar wat hij gaf kan niet meer ongedaan gemaakt worden. Dat wij als kerken voortgaan op de weg van deze nederige man, deze vriend van God, een leven in gemeenschap, gerechtigheid en liefde. Dat de boosdoeners niet het laatste woord hebben, maar zullen wijken voor woorden van bevrijding. Zoals deze troostwoorden van frère Roger: *'Lijkt al wat je omringt onbegrijpelijk? Wanneer het steeds donkerder wordt om je heen, is zijn liefde een vuur. Laat dan je blik rusten op die lamp die in je duisternis brandt, totdat de dageraad aanbreekt en het dag wordt in je hart.'*

(In *'Speling. Tijdschrift voor bezinning'* schreef ik in maart 2005 een langer artikel over Taizé, 'Een pelgrimage naar eenheid - De spiritualiteit van Taizé.')